

LIETUVOS IR LENKIJOS STRATEGINIAI INTERESAI ES BENDROJE SAUGUMO IR GYNYBOS POLITIKOJE: IEŠKANT PANAŠUMŲ PER SKIRTUMUS¹

REMIGIJUS ŽILINSKAS

Generolo J. Žemaičio Lietuvos karo akademijos
Politikos mokslų katedros doktorantas
El. paštas: remy75@gmail.com

Straipsnyje siekiama įvertinti Lietuvos ir Lenkijos strateginius interesus Europos Sąjungos Bendrosios saugumo ir gynybos politikos (BSGP) rėmuose ir jų kaitą sąlygojusius pokyčius po šalių įstojimo į Europos Sąjungą 2004 m. Straipsnyje teigiama, kad Lietuvos ir Lenkijos strateginiai interesai nacionalinio saugumo ir kolektyvinės gynybos srityje NATO kontekste yra beveik identiški, o strateginių interesų kaitos, sąlyčio ir skirtumų amplitudė BSGP priklausė nuo šalių strateginės kultūros ir grėsmių dinamikos regione (Rusijos veiksnio). Darbo pabaigoje pateikiamos išvados dėl glaudesnio Lietuvos ir Lenkijos bendradarbiavimo BSGP srityje.

Reikšminiai žodžiai: bendra saugumo ir gynybos politika, strateginiai interesai, bendradarbiavimas, NATO.

IVADAS

Lietuvos ir Lenkijos bendradarbiavimas yra plėtojamas dvišaliu, subregioniniu ir regioniniu pagrindu. Lenkija ir Lietuva yra pasirašiusios strateginės partnerystės sutartį ir tai suponuoja, kad bendradarbiavimas tarp šių valstybių turėtų būti skatinamas strateginės empatijos. Lietuva ir Lenkija prisijungė prie Europos Sąjungos 2004 m.,

kai jau buvo pasirašytas Berlyno plius susitarimas (angl. *Berlin plus agreement*), leidžiantis pasinaudoti kai kuriais NATO kariniais instrumentais. Tais pačiais metais buvo įkurta Europos gynybos agentūra (angl. *European Defence Agency*), o 2007 m. pasirašyta Lisabonos sutartis, kurios pagrindu buvo įkurtas ES aukštojo atstovo bendrajai užsienio reikalų ir saugumo politikai postas (angl. *High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy*)².

Lenkija penkerius metus išbuvusi NATO nare jautėsi saugesnė už Lietuvą kuri buvo priimta į ES ir NATO aljansą beveik tuo pačiu metu. Lenkija jau turėjo susiformavusias išankstines strateginių interesų nuostatas, todėl jos politika BSGP atžvilgiu buvo labiau diversifikuota ir įtakojama senosios Europos politinės ir strateginės kultūros imperatyvo. Tuo tarpu Lietuvai ES buvo išimtinai „minkštojo“ saugumo dimensija, todėl šalis priskyrė save prie „kietosios“ euroatlantinės šalių grupės, kurios prioritetas yra saugumo garantijas galintis suteikti NATO.³

Straipsnyje siekiama išanalizuoti Lietuvos ir Lenkijos strateginių interesų sklaidą, kaitą ir jų įgyvendinimo perspektyvas BSGP. Remiantis oficialių dokumentų, mokslinių straipsnių ir žiniasklaidos turinio bei lyginamąja analize, vertinama Lenkijos ir Lietuvos strateginių interesų BSGP sąlyčio ir skirtumų amplitudė šalių strateginės kultūros ir grėsmių bei rizikų dinamikos, t. y. Rusijos veiksnio vertinimo kontekste.

Straipsnį sudaro kelios dalys. Pirmoje dalyje siekiama retrospektyviai įvertinti BSGP susiformavimo ištakas ir priežastis, siekiant geriau suvokti galimą Lietuvos ir Lenkijos strateginių interesų samplaiką ar konfliktą. Vėliau aptariama strateginės kultūros kaip politinės kultūros fenomeno įtaka valstybių strateginėms nuostatomis, analizuojama Lietuvos ir Lenkijos strateginių interesų kaita nuo 2004 m. iki dabar, ypatingą dėmesį sutelkiant į šalių pirmininkavimo ES Tarybai (Ministrų Tarybai) laikotarpius. Darbo pabaigoje pateikiamos išvados ir galimos perspektyvos dėl glaudesnio Lietuvos ir Lenkijos dvišalio ir regioninio bendradarbiavimo didinant institucinę sąveiką, šalių gynybos pramonės plėtojimą ir trišalės bendros Lietuvos – Lenkijos – Ukrainos brigados (LITPOLUKRBRIG) stiprinimą.

BSGP SUSIFORMAVIMO IŠTAKOS IR PRIEŽASTYS

Po II pasaulinio karo susiklosčiusi geopolitinė situacija ir dominuojanti valstybių suverenumo samprata ribojo Europos Bendrijos valstybių narių valią bendradarbiauti užsienio politikos ir gynybos srityse. Prioritetas buvo teikiamas ekonominių saitų ir taikos žemyne stiprinimui.⁴ 1954 m. žlugo pirmasis bandymas sukurti Europos gynybos bendriją, o vėliau buvo nepritarta ir Prancūzijos iniciatyva parengtam Fouchet planui, kuris numatė bendros užsienio ir gynybos politikos suformavimą.⁵

Reikia pripažinti, kad per keletą kitų dešimtmečių Europos Bendrijai pavyko pasiekti progreso politinės intergracijos srityje. 1992 m. Maastrichte pasirašytoje Europos Sąjungos sutartyje Europos politinis bendradarbiavimas buvo pakeistas Bendrąja užsienio ir saugumo politika (BUSP). Šio sutarties J.4 straipsnis teigė, kad BUSP apims visas užsienio ir saugumo politikos sritis, ilgalaikėje perspektyvoje numatant „bendros gynybos politikos galutinį suformavimą, kuris ilgainiui sudarytų sąlygas pereiti prie bendros gynybos“⁶. Nors Europos Sąjunga ir nustatė ambicingus tikslus Maastrichto sutartyje, glaudesniajam bendradarbiavimui gynybos srityje trūko valstybių narių politinės valios. 1992 m. Vakarų Europos Sąjungos (angl. *Western European Union / WES*) ministrų susitikime buvo patvirtintos vadinamosios *Petersbergo užduotys*, kurios apibrėžė karinių funkcijų ir veiksmų spektrą, kurių galėjo imtis ES krizių valdymo operacijose. Šio susitarimo 2 straipsnio 4 punktą numatė tris atvejus, kada galėtų būti dislokuojami kariniai vienetai: a) humanitarinės pagalbos ir gelbėjimo užtikrinimas; b) taikos palaikymas; c) krizių valdymas ir taikos įvedimas.⁷ Vėliau *Petersbergo užduotys* buvo įtrauktos į 1992 m. Amsterdamo sutartį.⁸

Europos saugumo ir gynybos politikos (ESGP) praktinės iniciatyvos pradžia, tolesnį diskursą bei formalizavimą sąlygojo karas buvusioje Jugoslavijos Respublikoje – Bosnijoje ir Hercegovinoje. Iš esmės, tai buvo pirmasis po Šaltojo karo pabaigos regioninis plataus masto konvencinis konfliktas Europoje. 1998 m. gruodžio mėn. Sent Male vykusiaame Jungtinės Karalystės ir Prancūzijos viršūnių

susitikime, buvo priimta deklaracija, pasisakanti už visavertį ES vaidmenį tarptautinėje arenoje bei kviečianti įgyvendinti Amsterdamo sutarties nuostatas dėl bendros gynybos politikos sukūrimo. Deklaracijoje pabrėžiama, kad ES turi turėti nepriklausomus karinius pajėgumus, kuriuos galėtų panaudoti sprendžiant tarptautines krizes.⁹ ESGP iniciatoriai tuometiniai Prancūzijos ir Jungtinės Karalystės vadovai Jacques'as Chiracas ir Tonis Blairas suprato, kad tuo metu buvo pats laikas Europai pradėti didinti savo gynybinius pajėgumus ir krizių valdymo mechanizmus, glaudžiai koordinuojant veiksmus tarpusavyje ir nesišvalgant už Atlanto. 1999 m. Kelne ir Helsinkyje vykę Europos vadovų viršūnių susitikimai padėjo formalius politinius pagrindus ESGP. Europa pirmą kartą numatė ir karinius pajėgumų didinimo tikslus.¹⁰ Savo ruožtu JAV išitraukimas į konfliktą Irake, o vėliau ir Afganistane, tapo savotišku iššūkiu ir papildomu stimulu didžiosioms ES valstybėms didinti bendradarbiavimą gynybos ir saugumo srityje.

Kita vertus, ESGP, kuri vėliau transformavosi į BSGP, buvo kuriama ne kaip alternatyva NATO. Tai daugiau papildomas įrankis didinti saugumą Europoje ir jos kaimynystėje. BSGP buvo planuojama susieti su jau anksčiau pradėtu politinio bendradarbiavimo formalizavimo procesu – normų, konsultacijų ir metodų kūrimo, siekiant kompromiso tarp Bendrijos narių. 1998 m. vykusio NATO Viršūnių susitikimo metu JAV valstybės sekretorė Madelaine Albright išitraukė į diskusiją dėl savarankiškos Europos gynybos politikos paskelbdama vėliau išgarsėjusį **3 (trys) D** principą – ji turi būti kuriama nemažinant, nediskriminuojant ir nedubliuojant NATO funkcijų (angl. *no diminution, no discrimination and no duplication of NATO*).¹¹

Taigi, nepaisant vadinamojo „minkštojo pagrindo“ ant kurio buvo dedami BSGP pamatai, daug kas priklausė nuo politinės Europos Sąjungos narių valios, kiek stiprią jie nori matyti savarankišką Europą gynybos ir saugumo politiką, kuri nedubliuotų NATO vaidmens.

STRATEGINĖ KULTŪRA KAIP VALSTYBIŲ STRATEGINIŲ INTERESŲ IR PRIORITETŲ KOMPASAS

Strateginė kultūra yra laikoma valstybės politinės kultūros atmaina ar jos dalimi. Kaip teigia politinės kultūros koncepcijos autoriai G. Almondas ir S. Verba, „politine kultūra gali būti vadinama visuomenės vertybių ir įsitikinimų aibė, kuri susijusi su politine sistema“.¹² Politinė kultūra gali apimti išpareigojimą laikytis demokratinių vertybių, idėjas ir moralines dilemas apie jėgos naudojimą, individų ar visuomenės grupių teises bei valstybių vaidmenį tarptautinėje politikoje. O strateginės kultūros sąvoka dažniausiai vartojama konstruktyvizmo diskurse siekiant paaiškinti valstybių pasaulio suvokimą, saugumo ir gynybos identitetą ir politikos formavimą, vienokio ar kitokio elgesio motyvus. Kitaip tariant, strateginė kultūra yra kaip kompasas, kuris padeda šalims ne tik nubrėžti ilgalaikes gaires saugumo ir gynybos srityje, bet ir padėti priimti sprendimus iškilus apsisprendimo sunkumams.¹³ Strateginė kultūra apibrėžia valstybių ir tarptautinių organizacijų elgesį saugumo ir gynybos srityje.¹⁴

Istorija vaidina svarbų vaidmenį strateginės kultūros formavimosi procese.¹⁵ Lenkijos ir Lietuvos politinė ir strateginė kultūra nuo seno buvo neatskirama bendrojo europinio politinio, kultūrinio, religinio ir karinio identiteto dalimi. Identifikacija „mes“ apėmė Vakarų civilizaciją, o Rusija ir jos sąjungininkai tapo „jie“. Dėl savo patogios ir tuo pačiu pavojingos geografinės padėties kaip paribio valstybės tarp Vakarų ir Rytų civilizacijų, šios valstybės visuomet balansavo geopolitinių slinkčių lauke. Lietuva ir Lenkija, sukūrusios bendrą ir savo laiku didžiausią Europos valstybę – Abiejų Tautų Respubliką (lenk. *Rzeczpospolita Obojga Narodów*), ilgą laiką priešinosi Rytų kaimynų spaudimui bei siekiui susilpninti ir „ištraukti“ jas iš europinio gravitacijos lauko. Lenkija ir Lietuva patyrė milžiniškų žmogiškųjų ir materialinių nuostolių įvairiuose kariniuose konfliktuose nuo III Žečpospolitos padalijimo iki Šaltojo karo pabaigos, norėdamos grįžti į laisvosios Europos tautų šeimą. Turėdamos neįkainojamos ir skaudžios istorinės patirties Lenkijos ir Lietuvos politinis elitas gerai suvokė bendradarbiavimo regioninėse organizacijose svarbą, per

kurias kyla poreikis spręsti bendras saugumo ir gynybos politikos užtikrinimo problemas (NATO ir ES kontekstas). 2004 m. Lenkija ir Lietuva formaliai prisijungė prie BSGP įstodamos į Europos Sąjungą. Tiesa, Lenkija prieš tai penkerius metus išbuvusi NATO nare, jau turėjo susiformavusias išankstines nuostatas ir interesus, kurie laikui bėgant keitėsi ir buvo įtakojami vidaus bei užsienio politikos pokyčių ir geopolitinės situacijos regione.

LENKIJOS STRATEGINIAI INTERESAI IR JŲ KAITA BSGP

Lenkijos strateginių interesų kaitos analizę retrospektyviai galima būtų suskirstyti į kelis pagrindinius etapus: I etapas (1999–2004 m.), II etapas (2005–2013 m.), III etapas (nuo 2014 m.).

Pirmame etape, kurį sąlyginai galima būtų pavadinti „pasyviuoju“, vyravo skeptiškas ir atsargus požiūris į ESGP / BSGP kaip į nereikalingą NATO funkcijų dubliavimą. Tuo laikotarpiu dominavo euroatlantinio ryšio stiprinimo ir kolektyvinio saugumo interesai. Lenkija siekė narytės tiek NATO, tiek ir ES, tačiau vertino Aljansą kaip rimtesnį „kietojo saugumo“ garantą. Ji laikėsi atsargios ir nuosaikios pozicijos, susijusios su bet kokios formos struktūrinio bendradarbiavimo vystymu ir plėtra ESGP / BSGP srityje. Ryškus atlantizmas vyravo Lenkijos politinio elito diskurse, o pati šalis dėl savo pro-amerikietiškos politikos neoficialiai buvo vadinama „JAV Trojos arkliu“¹⁶. 2003 m. paskelbta Europos saugumo strategija Lenkijos požiūriu neatitiko jos strateginių interesų, kadangi nuvertino tradicines karines grėsmes, kurios buvo aktualios Rytų Europos valstybėms.¹⁷

Antrajam Lenkijos strateginių interesų įgyvendinimo BSGP etapas, kurį sąlyginai galima būtų pavadinti „aktyviuoju“, būdingas nuoseklus Lenkijos išitraukimas į BSGP procesą. Tikėtina, kad strateginės kultūros pokyčiai valstybėje ir politinio elito gretose turėjo lemiamos įtakos ankstesnės politikos revizijai. Neatmestinas ir Lenkijos istorinis siekis tapti Europos saugumo architektūros garantu greta Vokietijos, Jungtinės Karalystės ir Prancūzijos, stiprinant BSGP per subregioninio bendradarbiavimo formatus, pvz., Veimaro trikampį ar Vyšegrado grupę. Šie formatai galėjo tapti puikia pirmine

politine platforma Varšuvos interesus atitinkantiems pasiūlymams dėl saugumo ir gynybos formalizavimo. Valdantis Lenkijos politinis elitas nors ir išliko iš esmės atlantinis, pradėjo remti Europos gynybinius pajėgumus ir palaikė ESGP transformaciją. Tuo metu premjeru buvęs Jarosławas Kaczyński net pasiūlė sukurti Europos pajėgas, kurios galėtų bendradarbiauti su NATO.¹⁸ Svarbu pabrėžti, kad Lenkija tuo laikotarpiu buvo viena iš Europos kovinių grupių steigimo iniciatorių ir aktyviai prisidėjo prie 3 KG suformavimo *WEIMAR / EU BG I / 2013* (Lenkija, Vokietija, Prancūzija ir Vokietija), *VYSEGRAD Battlegroup / 2016* (Lenkija, Slovakija, Čekija, Vengrija ir Ukraina) ir *BG I-2010* (Vokietija, Lenkija, Lietuva, Latvija ir Slovakija).

2009 m. Lenkijos karinėje strategijoje pabrėžiama BSGP svarba greitojo reagavimo pajėgų kūrimo, karinių pajėgumų plėtros ir gynybos pramonės konsolidavimo spektre¹⁹. Vis tik aiškiausiai Lenkijos prioritetai BSGP kontekste atsiskleidė 2011 m. II pusėje, kai ji pirmininkavo Europos Tarybai. Tuomet Lenkija viena iš pirmųjų tarp naujųjų ES narių aiškiai ir nedviprasmiškai akcentavo BSGP svarbą pirmininkavimo darbotvarkėje. Iš esmės buvo siekiama įgyvendinti 4 pagrindinius uždavinius:

- sustiprinti ES operacinį centrą ir įsteigti nuolatinį operacijų koordinavimo štabą;
- peržiūrėti ES kovinių grupių koncepciją, numatant perdislokavimo į krizių rajonus mechanizmus, pasinaudojant *Pooling and Sharing* iniciatyva, padidinti ES kovinių grupių (angl. *EU Battlegroups*) budėjimo laikotarpį;
- įtraukti Rytinės kaimynystės (RK) programos dalyvius (Ukrainą, Moldovą, Gruziją ir kt.) į BSGP ir palaikyti su jomis nuolatinį kontaktą;
- didinti bendradarbiavimą tarp NATO ir ES pajėgumų jų plėtros ir pratybų kontekste.²⁰

Reikia pripažinti, kad Lenkija dėjo daug pastangų siekdama, kad išvardinti siekiai būtų paversti konkrečiais sprendimais ES lygmenyje. Deja, nė vienas iš šių tikslų nebuvo iki galo įgyvendintas

dėl įvairių priežasčių – ekonominės krizės, gynybos biudžetų mažinimo, atskirų šalių pozicijų ir t. t. Iš Lenkijos pirmininkavimą ES Tarybai parėmusios kitos ES valstybės, taip pat ir Lietuva, nebuvo tokios ambicingos plėtojant BSGP. Vėliau Lenkijos užsienio ir saugumo politikos formuotojai reiškė nusivylimą dėl vangios Europos šalių reakcijos į Lenkijos pastangas stiprinti BSGP. Nepaisant to, Lenkija išliko ištikima ES gynybos bendradarbiavimo vektoriui.²¹ Lenkijos Baltojoje knygoje, išleistoje jau po Pirmininkavimo ES Taryboje 2013 m., teigiama, kad Lenkija, nepaisant sunkumų išvelgia BSGP pridėtinę vertę ir esamą (būsimą) potencialą. Lenkijos požiūriu, Europos saugumo strategija turėtų būti peržiūrėta. Ji remtų vadinamosios Europos vadovybės avangardo sufomavimą (angl. *European leadership*), plėtojant efektyvesnę BSGP, o subregioninės organizacijos, tokios kaip Veimaro trikampis, galėtų tapti iniciatyvine grupe.²²

Trečiajame etape stebimas laipsniškas grįžimas prie tradicinių interesų lauko, kuris vyravo iki narystės ES pradžioje. Lenkijos kariuomenėje buvo pradėta didinti ir transformuoti nacionalinius gynybos pajėgumus, kurie būtų tinkami kolektyvinės gynybos politikos kontekste. Intensyviai plėtojami regioninio ir dvišalio (ypač su JAV) bendradarbiavimo formatai. Tiesa, 2015 m. kovo 30 d. Potsdame, o vėliau balandį Vroclave susitikę Veimaro trikampio valstybių užsienio reikalų ministrai pasirašė laišką ES užsienio politikos įgaliotinei p. F. Mogherini su raginimu toliau stiprinti BSGP, nes tai yra ES užsienio politikos šerdis²³. Kalbant socialinių tinklų žargonu, 2015 m. Lenkija mato NATO kaip Twitter programą, o BSGP gali būti prilyginta tik vienai iš Facebooko funkcijų²⁴.

LIETUVOS STRATEGINIAI INTERESAI BSGP: NUOSEKLUS IR PRAGMATIŠKAS ATLANTIZMAS

Lietuvos strateginių interesų kaitos ir intensyvumo dinamiką BSGP žymiai sunkiau įvertinti. Nuo pat nepriklausomybės atgavimo pradžios 1990 m., Lietuvos saugumo ir gynybos politikoje vyravo griežto atlantizmo principas. Jį suformavo karti istorinė patirtis ir ilgi Rytų kaimyno okupacijos metai. Lietuvos Baltojoje gynybos politikos

knygoje, išleistoje 2006 metais, teigiama, kad stiprus transatlantinis JAV ir Europos ryšys yra esminė ilgalaikio Lietuvos saugumo sąlyga. Lietuva pritaria, kad formuojant daugianacionalines NATO ir ES pajėgas būtų taikomi tokie principai:

- vienos pajėgos dviem organizacijoms (kovinių grupių budėjime dalyvauja vienetai skirti NRF);
- pajėgų ir operacijų planavimo koordinavimas;
- glaudus sprendimų priėmimo koordinavimas.²⁵

Lietuvos vaidmuo ESGP, palyginti su veikla NATO kontekste, yra daugiau pasyvus nei nukreiptas į konkretaus intereso įgyvendinimą. Tai rodo ir įnašas į ES misijas – siekiant „politinio“ matomumo apsiribojama štabo karininko ar civilio pareigūno delegavimu.²⁶

Išimtis galėtų būti 2012–2013 m. laikotarpis, kai Lietuva pirminkavo ES Tarybai. Tuomet karinių ir civilinių pajėgumų skyrimas išaugo kelis kartus. Nors Lietuva rėmė ES solidarumo principą, ji netikėjo BSGP kaip efektyviu įrankiu saugumui Europoje garantuoti. Kaip teigia A. Molis, tokį „euroatlantistinį“ Lietuvos požiūrį sąlygojo nerimas, kad BSGP gali išstumti JAV iš Europos saugumo sistemos. Tokiu atveju sumažėtų JAV įsipareigojimai regionui, galimai išaugtų Rusijos įtaka Europos saugumo sistemai, praradusi traukos centrą Lietuva pradėtų dreifuoti į Rusijos įtakos sferą.²⁷ Pagrindiniai veiksniai, kurie lėmė tokį Lietuvos požiūrį, buvo šie:

- ESGP / BSGP buvo suvokiama kaip „įkrauta“ iš viršaus politika, t. y. Lietuva nedalyvavo jos svarstymo pradiniam etape;
- ES dar nėra pasirengusi veikti autonomiškai didelio intensyvumo operacijose;
- esamos ir buvusios ES karinės-civilinės operacijos neatitinka Lietuvos interesų, nes yra orientuotos į Afrikos regioną;
- ES išorinė ir, iš dalies, vidaus politika buvo priklausoma nuo Rusijos interesų.²⁸

2015 m. buvo planuojamas pasirašyti dvišalio bendradarbiavimo gynybos srityje tarp Lietuvos ir JAV susitarimas, kuris turėtų dar labiau prisidėti prie glaudesnio Lietuvos ir JAV gynybos institucijų bendradarbiavimo ir saugumo situacijos regione gerinimo.²⁹ 2005 m.

Lietuvos nacionalinio saugumo strategijoje, Lietuvos politinių partijų pasirašytame susitarime dėl gynybos politikos ir kituose strateginiuose dokumentuose įtvirtinta nuostata, kad Lietuva išvelgia BSGP naudą transatlantinių santykių perspektyvoje, t. y. papildant santykius su NATO. Kita vertus, 2012 m. paskelbtoje Lietuvos saugumo strategijoje BSGP net nėra paminėta, o tai nedviprasmiškai suponuoja skeptišką valstybės požiūrį į ši regioninį gynybos formatą ir valstybės interesų trūkumą.

LENKIJOS IR LIETUVOS STRATEGINIŲ INTERESŲ BSGP SĄLYTIS IR PRIEŠPRIEŠA

Lietuvos ir Lenkijos strateginių interesų sąlyčio ir skirtumų taškai geriausiai atsikleidžia vertinant šalių pirmininkavimo ES Taryboje laikotarpį ir dalyvavimą ES karinėse ir civilinėse misijose. 2011 m. Lenkija BSGP rėmuose pasiūlė keturis pagrindinius postulatus, o 2013 m. pirmininkavusi Lietuva – tris.

Reikia pažymėti, kad Lietuva savo pirmininkavimo metu ypač daug pastangų dėjo stiprindama poziciją Rytų kaimynystės atžvilgiu, kurią rėmė ir Lenkija. Pirmininkaudama ES Tarybai Lietuva surengė 3 BSGP mokymus ES valstybėms, kad Gruzija ir Moldova pasirašytų su ES rėminius dalyvavimo BSGP susitarimus.³⁰ Dalyvavimo BSGP veikloje skatinimui buvo net įsteigtas specialus RP šalių paramos fondas. Be to, buvo inicijuota ir su Europos išorės veikslių tarnyba (EIVT) parengta Europos Sąjungos BSGP paramos integruotam sienos valdymui koncepcija.

Svarbu pabrėžti, kad sutampančios šalių pozicijos regioninės saugumo politikos ir ES kaimynystės politikos atžvilgiu, tiek ES kovinių grupių stiprinimo ir ES / NATO bendradarbiavimo kontekste atskleidė abiejų šalių beveik identišką interesų sąlytį. Kita vertus, iš praktinės pusės, gynybos srityje Lenkijai ir Lietuvai su RK partneriais visiškai įgyvendinti pavyko tik vieną stambų politinį-karinį projektą – įsteigti bendrą Lenkijos, Lietuvos ir Ukrainos brigadą tarptautiniam saugumui ir taikai užtikrinti (angl. *Lithuanian-Polish-Ukrainian Brigade* (LITPOLUKRBRIG)).

1 lentelė. Lenkijos ir Lietuvos prioritetai BSGP pirmininkavimo ES Taryboje*

Lenkijos prioritetai	Lietuvos prioritetai	Sutampa interesai
Įtraukti RK programos dalyvius į BSGP ir palaikyti nuolatinį kontaktą	RK šalių įtraukimas į BSGP koordinavimą, karių ir civilių mokymai, bendrų vienetų kūrimas	Taip
Įsteigti nuolatinį operacinį štabą (angl. <i>EU Headquarters</i>)	Neparėmė	Ne
Didinti bendradarbiavimą tarp NATO ir ES pajėgumų didinimo ir pratybų kontekste	Neparėmė	Iš dalies
Peržiūrėti ES KG koncepciją, numatant perdislokavimo į krizių rajonus mechanizmus pasinaudojant <i>Pooling and Sharing</i> iniciatyvą, padidinti budėjimo laikotarpį	Parėmė	Iš dalies
Neparėmė	Energetinis saugumas BSGP kontekste	Iš dalies
Parėmė	ES KG efektyvumo ir atsako į krizės pajėgumų didinimas	Taip

Šaltinis: sudaryta autoriaus.

*Pastaba: Lentelėje pateikiami deklaruoti prioritetai gynybos srityje.

2007 m. ES gynybos ministrų susitikimo paraštėse Lenkijos, Lietuvos ir Ukrainos gynybos ministrai sutarė dėl tarptautinio karinio vieneto veiklos reikalingumo po to, kai savo veiklą nutraukė bendras Lietuvos – Lenkijos batalionas (LIPOLBAT).³¹ 2009 m. lapkričio mėn. dėl LITPOLUKRBRIGo buvo parengtas ketinimų protokolas, kurį pasirašė tuometinė Lietuvos krašto apsaugos ministrė Rasa Juknevičienė, Lenkijos gynybos ministro pavaduotojas Stanisław Komorowski ir Ukrainos gynybos ministro pareigas vykdęs

Valeriy Ivashchenko.³² Galima teigti, kad naujo karinio vieneto idėja atitiko visų šalių nacionalinius interesus. Buvo siekiama padėti Ukrainai ir jos kariuomenei integruotis į ES ir NATO pasinaudojant jau išbandyta ilgalaikių reformų valdymo ir nacionalinio saugumo sistemoje praktika. Planuota, kad LITPOLUKRBRIGas bus formuojamas remiantis tarptautinių krizių valdymo kūrimo pajėgumais, t. y. ES kovinių grupių pagrindu (KG).³³ Vis dėlto 2010 m. Ukrainos prezidentu tapus V. Yanukovyčiumi, o 2012 m. Parlamento rinkimus laimėjus prorusiškoms partijoms, proeuropinio LITPOLUKRBRIGo projekto įgyvendinimas buvo ilgam „iššaldytas“. Tik po įvykių Maidane 2013–2014 m. žiemą į valdžią grįžus proeuropietiškomis politinėms jėgoms, LITPOLUKRBRIGo projekto politinis ir teisinis reglamentavimas buvo atnaujintas. 2014 m. Lietuvos, Lenkijos ir Ukrainos gynybos ministrai pasirašė susitarimą dėl LITPOLUKRBRIGo įsteigimo, kurį vėliau patvirtino visų trijų šalių parlamentai.³⁴ Šiuo metu yra vykdomas LITPOLUKRBRIGo karinių pajėgumų formavimas; pilnas operacinis pajėgumas turėtų būti pasiektas 2017 m. Lietuva į brigados štabą Liubline nuo 2015 m. yra delegavusi 3 karininkus. Kita vertus, nors pradžioje buvo deklaruojama, kad ši brigada ir formuojama ES kovinių grupių struktūriniu ir užduočių pagrindu, stipraus palaikymo iš ES iki šiol nėra. Darbas daugiausiai vyko trišalėje – Lietuvos, Ukrainos, Lenkijos – aplinkoje, remiant JAV ir Kanadai. 2016 m. budėsianti Višegrado kovinė grupė, į kurią įtraukiama Ukraina, palieka užribyje Lietuvą, todėl LITPOLUKRBRIGo formatas nėra visiškai išnaudojamas. Galbūt todėl Lenkija yra nusivylusi BSGP ir šiuo metu LITPOLUKRBRIGą vertina daugiau kaip Rusijos atgrasymo instrumentą ir karinę platformą dalyvauti Jungtinių Tautų misijose.³⁵

Lietuva neparėmė Lenkijos iniciatyvos steigti bendrą ES operacinį štabą Ulmo mieste Vokietijoje ar Briuselyje Belgijoje, dėl politinių ir pragmatinių (finansinių, žmogiškųjų) priežasčių. Savo ruožtu Lenkija suprasdama energetinio saugumo svarbą regione, neįžvelgė jo stiprinimo būtinumo BSGP.

Kitas svarbus aspektas apibrėžiantis šalių interesų lauką yra įsitraukimas į BSGP misijas. Formalų politinį ryžtą pradėti krizių

valdymo operacijas ES paskelbė dar 2001 m. Laekeno susitikime, tačiau pirmoji civilinė policijos misija (EUPM) Bosnijoje ir Hercegovinoje buvo pradėta tik 2003 m. Nuo to laiko iki dabar ES įvykdė daugiau kaip 35 civilines ir karines operacijas trijuose regionuose: Europoje, Euroazijoje, Afrikoje ir Artimuosiuose Rytuose.³⁶ Nuo 2003 m. Lenkija ir Lietuva aktyviai dalyvauja ES karinėse ir civilinėse misijose. Lenkijos ir Lietuvos pirmoji misija po ES vėliava įvyko buvusioje Jugoslavijos Respublikoje Makedonijoje (angl. *EU Operation Concordia / FYROM*).³⁷ Galima pastebėti, kad dalyvavimo BSGP misijų kontekste, Lenkijos interesų intesyvumas ir sklaida labiausiai matyti II „aktyviajame etape“ (2005–2013 m.), o Lietuvos indėlis karinių ir civilinių pajėgumų delegavime (skyrimu) ir misijų geografija didėjo palaipsniui ir savo piką pasiekė prieš perimant pirmininkavimą Europos Tarybai. Lietuvos ir Lenkijos interesai sutapo 6 karinėse ir 6 civilinėse ES misijose (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Lietuvos ir Lenkijos dalyvavimo ES karinėse ir civilinėse misijose (2003–2015) palyginimas³⁸

ES karinės misijos	LTU (metai)*	POL (metai)*	ES civilinės misijos	LTU (metai)*	POL (metai)*
EUFOR Concordia (Macedonia)	± 2003	± 2003	EUPOL (Afganistan)	± 2007	± 2009
EUFOR ALTHEA (BIH)	± 2005	± 2005	EULEX Kosovo	± 2008	± 2009
EUMM Georgia	± 2008	± 2008	EUBAM (Moldova / Ukraine)	± 2010	± 2008
EUFOR Tchad / RCA		+2008	EUPOL COPPS (Palestine)	± 2010	± 2011
EUTM Mali	± 2013	± 2014	EUJUST Themis (Georgia)	+2004	
EUFOR RCA		+2014	EUPOL Proxima (Macedonia)	+2004	
EUNAVFOR Atalanta	± 2011	± 2011	EUPM BiH	± 2007	± 2006

2 lentelės tęsinys

EUFOR RD Congo	±2006	±2006	EUJUST LEX (Iraq)	+2007	
EUMAM RCA		+2015	AMM (Indonesia)	+2005	
EUNAVFOR MED (Sophia)		+2015	EUAM (Ukraine)	± 2014	± 2014
			EUPT (Kosovo)	+ 2008	

Parengta autoriaus pagal toliau pateiktus šaltinius^{39, 40, 41, 42, 43}.

*Dalyvavimo ES misijoje pradžia.

Šiuo metu Lenkija yra daugiausia civilių į BSGP misijas deleguojanti valstybė ir ypač aktyviai prisideda prie karinių BSGP misijų Afrikos kontinente. Tai galima grįsti ne tik strateginių interesų refleksija regioniniame formate (BSGP), bet ir tam tikru indėliu į subregioninio (WEIMARo trikampio) formato stiprinimą, kuriame sviri Prancūzijos pozicija.

LIETUVOS IR LENKIJOS INTERESŲ SKLAIDOS BENDRADARBIAVIMO BSGP SRITYJE PERSPEKTYVOS: KĄ GALIMA BŪTŲ PADARYTI KARTU IR GERIAU?

Lietuvoje ir Lenkijoje už BSGP koordinavimą ir vykdymą atsakingos tos pačios institucijos – Užsienio reikalų ministerija (URM) ir Gynybos ministerija / Krašto apsaugos ministerija (KAM). Lenkijoje pagrindinis vaidmuo tenka Užsienio reikalų ministerijai (URM), o Lietuvoje BSGP funkcijos yra padalintos tarp URM ir KAM. URM yra atsakinga už politinį koordinavimą ir delegavimą, o KAM – už klausimus, susijusius su dalyvavimu karinėse misijose ir operacijose. Funkcijų pasidalijimo skirtumai atsispindi ir strateginių dokumentų gynybos ir saugumo srityje hierarchijoje ir turinyje. Pvz., Lenkijos Baltoji knyga yra tvirtinama Respublikos Prezidento, gynybos strategija – Ministro Pirmininko, o Lietuvoje atitinkamo lygmens dokumentai formalizuojami KAM ministro lygmenyje. Ekspertų teigimu,

tai kartais apsunkina tinkamą sprendimų priėmimą vykdamas bendrus projektus, tarkime EDA užsakymus ar iniciatyvas Rytų kaimynystės kontekste⁴⁴.

Kitas svarbus aspektas, kurį būtina akcentuoti, yra gynybos pramonės bendradarbiavimas dvišaliame ir BSGP kontekste. Nors Lietuva ir dalyvauja atskirose EDA inicijuotose techniniuose mokslo ir tyrimų projektuose, tačiau platesnio įsitraukimo nematyti.⁴⁵ Reikia pripažinti, kad Lenkijoje komunikaciniai kanalai tarp gynybos pramonės ir gynybos ministerijos yra glaudesni, nei Lietuvoje tarp krašto apsaugos ministerijos ir gynybos pramonės asociacijos. Neseniai pasirašyta sutartis dėl bendros Lenkijos ir Ukrainos gynybos pramonės įmonės įsteigimo bepiločiams orlaiviams gaminti yra puikus tokio bendradarbiavimo pavyzdys⁴⁶. Lenkijai ir Lietuvai reikėtų stengtis koordinuoti veiksmus, kad būtų geriau išnaudojami BSGP politikoje numatyti instituciniai įrankiai ir mechanizmai, siekiant nacionalinių interesų įgyvendinimo.

Kalbant apie karinių pajėgumų plėtrą, Lietuva ir Lenkija turėtų dėti visas įmanomas pastangas politinį-karinį projektą LITPOLU-KRBRIG paversti visaverte perdislokuojama kovine grupe po BSGP vėliava. Toks tarptautinis karinis vienetas galėtų tapti puikiu pavydžiu kitoms valstybėms labiau remti europinių karinių pajėgumų plėtrą, nemažinant NATO vaidmens transatlantinio ir regioninio saugumo užtikrinime.

IŠVADOS

Nors Lietuva ir Lenkija *de jure* yra įtvirtinusios strateginės partnerystės rėmus užsienio ir saugumo politikoje, tačiau kai kyla poreikis spręsti bendras saugumo užtikrinimo problemas, *de facto* bendradarbiavimas vyksta regioniniuose formatuose. Šalių strateginiai interesai geopolitiniame ir regioniniame kontekste yra santykinai panašūs, kadangi tiek Lenkija, tiek ir Lietuva labai vertina JAV vaidmenį Europoje ir gerai suvokia kylančius iššūkius ir grėsmes, kurias generuoja agresyvėjantis Rusijos režimas. Abi valstybės supranta, kad BSGP nėra atsvara NATO ir negali užtikrinti regioninio saugumo.

Reikia pripažinti, kad Lietuvos strateginė kultūra yra labiau nei Lenkijos įkrauta „baimės“ faktoriaus ir nepasitikėjimo savimi. Dažnai viešajame diskurse yra teigiama, kad esame maži, sunkiai apginami, mus Vakarai pamiršo po II Pasaulinio karo ir t. t. Tokiu būdu Lietuva visomis išgalėmis siekia išlaikyti NATO matomumą regione, rengdama tarptautines pratybas ir didindama priimančios šalies paramą (angl. *Host Nation Support*). Lietuva visą laiką buvo už tvirtą transatlantinę ryšį ir vienu pajėgų abiem organizacijoms skyrimo principą. Dera pastebėti, kad reikšmingesni kariniai pajėgumai į BSGP misijas buvo skirti tik prieš Lietuvos pirmininkavimą Europos Taryboje 2013 m. Lietuva nepritarė ir ES operacinio štabo formavimui, kurio įkūrimo idėją labai rėmė Lenkija. Tuo tarpu Lenkija BSGP rėmuose stengėsi labiau „europeizuoti“ savo strateginę kultūrą, siekiant didesnio Vakarų valstybių supratimo ir palankumo.

Šalių interesai atskiruose BSGP etapuose išsiskyrė dėl valstybių dydžio, strateginės kultūros, ekonominio ir karinio potencialo, grėsmių pobūdžio regione, istorinės patirties ir kitų veiksnių. Nuo 2005 m. iki 2013 m. strateginiame Europos gynybos ir saugumo diskurse Lenkija buvo priskiriama prie didžiųjų Europos valstybių (Prancūzijos, Vokietijos ir Jungtinės Karalystės), kurios norėtų ir galėtų tapti ES saugumo architektūros ramsčiais (subregionis bendradarbiavimas).

Tikėtina, kad besitęsianti Ukrainos krizė ir naujojo Lenkijos Prezidento brėžiamos pirminės užsienio ir saugumo politikos gairės gerokai sumažins Lenkijos interesus BSGP, ir atvirkščiai, nukreips pagrindinius politinius ir karinius resursus į NATO matomumo regione stiprinimą. Lietuva turėtų išlikti tvirta euroatlantinio bastiono šalininkė, tačiau kylant naujiems iššūkiams ES saugumui (terorizmas, pabėgėlių antplūdis) gali atsirasti naujų politinių iniciatyvų. Tikėtina, kad Lietuvoje ateityje galėtų atsirasti politinė valia daugiau dėmesio skirti BSGP plėtrai, pvz., išorinių ES sienų apsaugos stiprinimui ar net dalyvavimui ES karinėje misijoje prieš Islamo valstybę (ISIS), jei tokia būtų planuojama.

PASTABOS IR NUORODOS

- 1 Straipsnis parengtas pranešimo, 2015 m. rugsėjo 17 d. skaityto tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „Lietuvos ir Lenkijos santykių dinamika: bendradarbiavimas Europos Sąjungoje“, pagrindu.
- 2 European Security and Defence: CSDP Basics // *European Union Institute for Security Studies*, Paris, 2014. Rasta: <http://www.iss.europa.eu/uploads/media/CSDPbasics.pdf>. Žiūrėta: 2016 01 15.
- 3 Molis, A. Europos saugumo ir gynybos politikos ateities scenarijai // *Politologija*, Nr. 4 (44), 2016, p. 76. Rasta: <http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2006~1367159405810/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>. Žiūrėta: 2015 12 28.
- 4 1951 m. buvo pasirašyta Paryžiaus sutartis, kurios pagrindu buvo įkurta Europos anglies ir plieno sąjunga (angl. *European Coal and Steel Community*). Strateginiai resursai, šiuo atveju anglis ir plienas tapo supranacionaliniu objektu.
- 5 1954 m. buvo įkurta Vakarų Europos Sąjunga (angl. *Western European Union*), pirmoji Europos gynybos institucinės sąrangos dalis.
- 6 Lindstrom, G. European Integration: post World War II to CSDP // *Handbook on CSDP: The Common Security and Defence Policy of the European Union*, ed. by Jochen Rehl and Hans-Bernhard Weissert, Armed Forces Printing Centre, Vienna / Austria, 2013, p. 14–15. Rasta: http://www.eeas.europa.eu/csdp/structures-instruments-agencies/european-security-defence-college/pdf/handbook/handbook_csdp_2_aufilage-revised.pdf. Žiūrėta: 2015 10 02.
- 7 Petersberg Declaration // *Western European Union Council of Ministers*, Bonn, 19 June, 1992. Rasta: <http://www.weu.int/documents/920619peten.pdf>. Žiūrėta: 2016 01 25.
- 8 Pagani, F. A New Gear in the CFSP Machinery: Integration of the Petersberg Tasks in the Treaty on European Union // *European Journal of International Law*, Vol. 9, 1998, p. 739. Rasta: <http://www.ejil.org/pdfs/9/4/695.pdf>. Žiūrėta: 2016 01 25.
- 9 Joint Declaration on European Defence // *Joint Declaration issued at the British-French Summit (Saint-Malo, 4 December 1998)*. Rasta: http://www.cvce.eu/obj/franco_british_st_malo_declaration_4_december_1998-en-f3cd16fb-fc37-4d52-936f-c8e9bc80f24f.html. Žiūrėta: 2015 09 10.
- 10 Helsinki Headline Goal iniciatyva numatė iki 2003 sutelkti 50–60 tūkstančių karių ES pajėgas, kurios per 60 dienų galėtų būti panaudotos vykdant ES vadovaujamą karinę operaciją. Šios pajėgos turėjo veikti autonomiškai, turėti vadovavimo ir valdymo, žvalgybos, logistikos ir artilerijos pajėgumus, turėtų išsilaikyti vienerius metus perdislokavus jas į operacijos rajoną. Rasta: http://eeas.europa.eu/csdp/about-csdp/military_headline_goals/index_en.htm. Žiūrėta: 2015 09 11.

- 11 Rehr, J. The Rationale for CSDP // *Handbook on CSDP missions and operations: The Common Security and Defence Policy of the European Union*, ed. by J. Rehr and G. Glume. Armed Forces Printing Centre, Vienna / Austria, 2015, p. 13. Rasta: http://eeas.europa.eu/csdp/structures-instruments-agencies/european-security-defence-college/pdf/handbook/final_-_handbook_on_csdp_missions_and_operations.pdf. Žiūrėta: 2015 09 12.
- 12 Almond G., Verba, S. *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. Princeton, N. J.: Princeton University Press, 1963, p. 12.
- 13 Mayer, Ch. *Quest of a European Strategic Culture*. New York: Palgrave Macmillan, 2006, p. 2, in Krasnodebska, M. *Europeanization of Poland's Strategic Culture: Managing the 2013 / 2014 Ukraine Crisis*. University of Cambridge, 2014, p. 4–5. Rasta: <https://ecpr.eu/Filestore/PaperProposal/48346673-2aa6-4313-9eb1-1e05bb00d5ec.pdf>. Žiūrėta: 2016 01 29.
- 14 Mayer Ch. Theorising European Strategic Culture: Between Convergence and the Persistence of National Diversity, Centre for European Policy Studies, Working document, No. 2004, June 2004, p. 2. Rasta: <http://www.ceps.be/>. Žiūrėta: 2016 01 28.
- 15 Urbelis, V. Lietuvos strateginė kultūra // *Lietuvos metinė strateginė apžvalga*, LKA, 2006, p. 176.
- 16 Wong R., Hill, C. (Eds.) *National and European Foreign Policies: Towards Europeanization*. London / New York: Routledge, 2011, p. 183.
- 17 A Secure Europe in a Better World: European Security Strategy, Brussels, 2003. Rasta: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsupload/78367.pdf>. Žiūrėta: 2015 08 25.
- 18 O'Donnell, M. Poland's U-turn on European Defense: A Missed Opportunity? // *U.S. – Europe analysis series* No. 53, March 6, 2012, p. 6.
- 19 Defence Strategy of the Republic of Poland, 2009. Rasta: http://en.mon.gov.pl/z/pliki/dokumenty/rozne/2014/02/strategia_obronnosci_eng.pdf. Žiūrėta: 2015 08 15.
- 20 Weiss, T. Polish EU Council Presidency 2011 and the common security and defence policy: czech expectations and cooperation opportunities // *EUROPEUM*, Institute for European Policy, June 2011. Rasta: http://www.europeum.org/doc/pdf/Weiss_CSDP.pdf. Žiūrėta: 2015 09 02.
- 21 O'Donnell, M. Op. cit.
- 22 White book on the national security of the Republic of Poland, Warsaw, 2013, p. 159. Rasta: <http://en.bbn.gov.pl/en/news/332,White-Book-on-National-Security-of-the-Republic-of-Poland.html>. Žiūrėta: 2015 08 20.
- 23 Oeschger, R. Two ministerial meetings of Poland, Germany and France: Renaissance of the Weimar Triangle? Rasta: <http://visegradplus.org/two-ministerial-meetings-of-poland-germany-and-france-renaissance-of-the-weimar-triangle/>. Žiūrėta: 2015 08 20.

- 24 Jankowski, D. Poland and CSDP: From Wales to Warsaw with a strategic stopover in Brussels // *European Geostrategy*, 24 Feb., 2015. Rasta: <http://www.europeangeostrategy.org/2015/02/poland-csdp-wales-warsaw-strategic-stopover-brussels/>. Žiūrėta: 2015 08 21.
- 25 *Lietuvos gynybos politikos knyga*, KAM, Vilnius, 2006, p. 15–18.
- 26 Molis, A. Op. cit., p. 77.
- 27 Ten pat.
- 28 Molis, A. A Baltic approach to security and defence issues in the context of NATO and the EU after Lisbon // *Visegrad Cooperation Within NATO and CSDP*, ed. by Cs. Törő, Polish Institute of International Affairs (PISM), 2011, p. 73–74.
- 29 Lietuva ir JAV pasirašys susitarimą dėl glaudesnio karinio bendradarbiavimo // delfi.lt, 2015 06 17. Rasta: <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/lietuva-ir-jav-pasirasys-susitarima-del-glaudesnio-karinio-bendradarbiavimo.d?id=68279342>. Žiūrėta: 2015 08 25.
- 30 EaP panel: CSDP Training Programme 2013 / 14 for Eastern Partnership countries // eeas.europa.eu, 2014 03 26. Rasta: http://eeas.europa.eu/csdp/structures-instruments-agencies/european-security-defence-college/news/2014/20140326_3_en.htm. Žiūrėta: 2015 01 09.
- 31 Klaipėdoje paskelbta apie bendro Lietuvos ir Lenkijos bataliono projekto uždarymą // [kam.lt](http://www.kam.lt), 2007 06 27. Rasta: http://www.kam.lt/lt/naujienos_874/archyvas_930/ziniu_archyvas_2007_metai/ziniu_archyvas_2007_-_06/klaipedoje_paskelbta_apie_bendro_lietuvos_ir_lenkijos_bataliono_projekto_uzdaryma.html?pbck=0. Žiūrėta: 2015 12 15.
- 32 Minister of National Defence to take part in the EU Defence Ministers' meeting in Brussels // [kam.lt](http://www.kam.lt), 2009 11 13. Rasta: http://www.kam.lt/en/news_1098/current_issues/minister_of_national_defence_to_take_part_in_the_eu_defence_ministers_meeting_in_brussels.html?pbck=0. Žiūrėta: 2016 01 29.
- 33 Lithuanian, Polish and Ukrainian Defence Ministers will sign a technical agreement on the aspects of functioning of the trilateral military brigade // [kam.lt](http://www.kam.lt), 2015 07 03. Rasta: http://www.kam.lt/en/news_1098/current_issues/lithuanian_polish_and_ukrainian_defence_ministers_will_sign_a_technical_agreement_on_the_aspects_of_functioning_of_the_trilateral_military_brigade. Žiūrėta: 2016 01 27.
- 34 Verkhovna Rada approves establishing Lithuanian-Polish-Ukrainian brigade „LitPolUkrbrig“ // znu.ukr, 2015 02 04. Rasta: http://mw.ua/UKRAINE/verkhovna-rada-approves-establishing-lithuanian-polish-ukrainian-brigade-litpolukrbrig-1103_.html. Žiūrėta: 2015 12 29.
- 35 Lithuania, Poland, Ukraine to Launch Joint Brigade in 2017 // France Press, January 25, 2016. Rasta: <http://www.defensenews.com/story/defense/2016/01/25/lithuania-poland-ukraine-launch-joint-brigade/79318062/>. Žiūrėta: 2016 01 25.

- 36 Kammel, A. From EUPM Bosnia to EUMAM RCA, Snapshot of ongoing and past CSDP missions and operations // *Handbook on CSDP missions and operations: The Common Security and Defence Policy of the European Union*, ed. by J. Rehr and G. Glume. Armed Forces Printing Centre, Vienna / Austria, 2015, p. 109. Rasta: http://eeas.europa.eu/csdp/structures-instruments-agencies/european-security-defence-college/pdf/handbook/final_-_handbook_on_csdp_missions_and_operations.pdf. Žiūrėta: 2015 09 12.
- 37 Lenkijos gynybos ministerijos internetinė svetainė (archyvas). Rasta: http://archiwalny.mon.gov.pl/en/strona/337/LG_267. Žiūrėta: 2016 01 29.
- 38 Lenkijos užsienio reikalų ministerijos svetainė (EU operacijos ir misijos). Rasta: https://www.ms.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/polityka_bezpieczenstwa/operacje_nato_i_ue/operacje_ue/. Žiūrėta: 2016 01 29.
- 39 Polish armed forces in European Union // Polish Armed forces website, 07.07.2015. Rasta: <http://www.wojsko-polskie.pl/en/polish-armed-forces-in-european-union/42043,polish-armed-forces-in-european-union.html>. Žiūrėta: 2015 09 04.
- 40 The Lithuanian military will be formally deployed to the EU operations off the Somali coast // Lithuania Tribune, July 18, 2013. Rasta: <http://www.lithuaniantribune.com/45156/lithuanian-military-will-be-formally-deployed-to-the-eu-operation-off-the-somali-coast-201345156/>. Žiūrėta: 2015 08 29.
- 41 Lietuvos užsienio reikalų ministerijos svetainė (Lietuvos užsienio politika). Rasta: <http://mission-un-ny.mfa.lt/missionny/lt/lietuva-pasaulyje/lietuvos-uzsienio-politika>. Žiūrėta: 2016 01 27.
- 42 EU appoints new head of Ukrainian mission (08 01 2016). Rasta: http://www.euam-ukraine.eu/en/public_information/news/886/. Žiūrėta: 2016 01 28.
- 43 Trumpa Lietuvos policijos dalyvavimo krizių valdymo operacijose apžvalga // policija.lt, 2016 01 31. Rasta: <http://www.policija.lt/index.php?print=1&id=106>. Žiūrėta: 2016 01 31.
- 44 Pokalbis su Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos ekspertu (2015 08 09).
- 45 Central and Eastern European countries: measures to enhance balanced defence industry in Europe and to address barriers to defence cooperation across Europe // *RAND Europe Study* (on behalf of the European Defence Agency), 2014. Rasta: <http://actmedia.eu/daily/encutescu-receives-rand-europe-delegation/59220>. Žiūrėta: 2015 09 23.
- 46 Forrester, Ch. Antonov signs development agreement with WB Electronics // IHS Jane's Defence Weekly, 22 SEP, 2015. Rasta: <http://www.janes.com/article/54756/antonov-signs-development-agreement-with-wb-electronics>. Žiūrėta: 2015 09 23.

Remigijus Žilinskas

**LITHUANIAN AND POLISH STRATEGIC INTERESTS
IN THE EU COMMON SECURITY AND DEFENCE POLICY:
LOOKING FOR SIMILARITIES OVER DIFFERENCES**

Summary

After entering European Union in 2004, Lithuania and Poland have been involved in the European Security and Defence Policy (ESDP) which later became the Common Security and Defence Policy (CSDP).

The aim of this article is to evaluate Lithuanian and Polish strategic interests' spread, change, and implementation dynamics in the framework of ESDP / CSDP. It is argued that Lithuanian and Polish strategic interests in the area of national security and collective defence are similar to the NATO context, but differs in the ESDP / CSDP and depend on the impact of strategic culture, US role in Europe, and security situation in the region (Russian factor).

The first part of the article presents a retrospective analysis of the ESDP / CSDP development in order to assume possible convergence and difference of the Lithuanian and Polish strategic interests. The second part provides an overview of the dynamics of strategic interests from 2004 to nowadays with a specific focus on the Presidency of the Poland and Lithuania in 2011 and 2013 respectively. Finally, the article ends up with findings and recommendations of how to strengthen bilateral and regional cooperation by improving inter-institutional and defence industry cooperation in concert with European Defence Agency as well as operationalisation of multilateral Lithuanian-Polish-Ukrainian brigade in the CSDP domain.

The article concludes that Poland and Lithuania remain active supporters of the Euroatlantic solidarity promoting effective NATO and EU cooperation. It is also stated that CSDP could not be the substitute for NATO and ensure regional security. Therefore, the similarities of the strategic interests of Lithuania and Poland in CSDP are expressed more than differences despite a rather bigger Poland's ambitions in the certain periods.

Keywords: The Common Security and Defence Policy, Strategic Interests, Cooperation, NATO.